

Alina Brzuska-Kępa

ORCID: 0000-0003-2385-620X

Uniwersytet Łódzki

Dr Jacek Ladorucki — wspomnienie

Słowa kluczowe: Jacek Ladorucki, wspomnienie, bibliologia, literatura i kultura popularna

Keywords: Jacek Ladorucki, in memoriam, bibliography, literature and popular culture

In Memory of Dr. Jacek Ladorucki

Summary

The article offers a reminescence about Jacek Ladorucki, Ph.D: an employee of the University of Łódź, a bibliologist, bibliophile, and researcher of books, literature and popular culture. Jacek Ladorucki died suddenly on June 28, 2023.

Szkoda, że Cię tu nie ma

[...]

Powiedz, co u Ciebie

słysać, co można zobaczyć,

gdy jest się Tobą.

S. Barańczak, *Widokówka z tego świata*¹

Dwudziestego ósmego czerwca 2023 roku zmarł dr Jacek Ladorucki, adiunkt w Katedrze Informatologii i Bibliologii (dawniej: Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej) Uniwersytetu Łódzkiego.

¹ S. Barańczak, *Widokówka z tego świata*, [w:] S. Barańczak, *Wiersze zebrane*, Kraków 2006, s. 361.

Jacek Ladorucki (1970–2023)
Źródło: archiwum Aliny Brzuski-Kępy.

Jego niespodziewana śmierć zaskoczyła środowisko naukowe tym bardziej, że jeszcze kilkanaście dni wcześniej brał czynny udział w konferencjach, dyskutował o pomysłach na grant, a także został ponownie wybrany do władz Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego Oddziału Warszawskiego².

Jacek Ladorucki był absolwentem studiów bibliotekoznawczych na Uniwersytecie Łódzkim. Koledzy i koleżanki zapamiętali go jako wyróżniającego się powagą, ale niestroniącego od dowcipu — na przykład kiedy żartował na zajęciach z bibliografii, że „Etreichera można pokochać tylko platonicznie”. Związana przez lata z Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej dr Małgorzata Bańkowska wspomina kolegę ze studiów i pracy w Katedrze następująco: „Koleżeński i towarzyski, dowcipny. Kłopoty związane z pracą ze studentami, zmaganiem naukowymi, kwitował w stylu — »jak mogę pomóc?«. I dodawał — »mogę nawet usmażyć jajko na żelazku«. Dostrzegał drobiazgi, chętnie służył pomocą, był życzliwy”³.

Z licznych opowieści o życiu studenckim i koleżeńskim wyłania się obraz zdolnego studenta, ale także kolegi skłonnego do szalonych przedsięwzięć, jak choćby powzięcie — i natychmiastowa realizacja — pomysłu górskiej wyprawy podczas jednego z towarzyskich spotkań, które przerodziło się w marsz do najbliższego pociągu jadącego w kierunku Jeleniej Góry.

² Jacek Ladorucki pełnił funkcję wiceprezesa zarządu Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego Oddziału Warszawskiego w kolejnych kadencjach od 2015 roku.

³ Zob. A. Brzuska-Kępa, *Dr Jacek Ladorucki (1970–2023)*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 36, 2023, nr 1, s. 130, <https://tiny.pl/06dvn-qf>.

Zapewne jako takiego — poważnego naukowca, ale i życzliwego, dowcipnego kolegę — znało go również i zapamiętało środowisko bibliologów, a także badaczy literatury i kultury popularnej.

W 1997 roku obronił pracę magisterską „*Brulion*” — *pismo literackie i kulturalne schyłku XX wieku. Zarys problematyki*, a w 2004 roku rozprawę doktorską pod tytułem *Książka poetycka. Powstanie, rozwój i cechy w latach 1891–1939*. Tematy obu tych prac były niewątpliwym świadectwem zainteresowań, które wyznaczały jedną z dróg badawczych dr. Ladoruckiego. Stale pogłębiał swoją wiedzę na temat piśmiennictwa literackiego, książki poetyckiej i artystycznej, a spostrzeżeniami naukowymi dzielił się w publikacjach naukowych i wystąpieniach konferencyjnych⁴.

Jacek Ladorucki pochodził z okolic Łęczycy. Wspólnie z dr. Tomaszem Stolarczykiem z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego planowali edycję słownika ziemi łęczyckiej⁵. Łódź, którą nazywał „swoją”, pokochał jako drugą „małą ojczyznę”. Interesowała go Łódź literacka i wielokulturowa, czego dowodem są także publikacje i recenzje książek dotyczących tych aspektów miasta⁶.

Zarówno pracę magisterską, jak i doktorat napisał pod kierunkiem profesora Janusza Dunina. Osobowość profesora Dunina z jednej strony ułatwiała nawiązanie relacji mistrz–uczeń, z drugiej — pozwalała jego doktorantom na bardzo bliską

⁴ Wymienić tu należy choćby takie jego teksty, jak: *Książka poetycka jako zagadnienie badawcze. Zarys problematyki*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Librorum” 12, 2005, s. 51–68; *Brulion — od kontrkultury po aktywną walkę o czytelnika. Strategie komunikacyjne pisma*, [w:] *Kraków–Lwów. Książki – czasopisma – biblioteki*, t. 7, red. H. Kosętko, Kraków 2005, s. 606–617; *Przestrzeń komunikatu artystycznego w XX-wiecznej książce poetyckiej*, [w:] *Przestrzeń informacyjna książki*, red. J. Konieczna, S. Kurek-Kokocińska, H. Tadeusiewicz, Łódź 2009, s. 305–317; *Book as an Art Object: A Few Comments on the Collection “Polish Art Book at the Turn of the 20th Century”*, [w:] *Around the Book, the Library and Information: The Present State – Challenges – Prospects. Studies and Essays*, red. M. Juda, A. Has-Tokarz, R. Malesa, Lublin 2014, s. 47–59; *W stronę dynamiki książki. Multimedialne aspekty typografii futurystycznej w Polsce międzywojennej*, [w:] *Książka i technologie*, red. D. Kuźmina, M. Ochmański, Warszawa 2016, s. 109–122; *Wybrane polskie serie poetyckie i wydania wzorcowe poezji dla uczniów i nauczycieli do 1939 roku. Aspekty edytorskie i kulturowe*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 10, 2017, nr 1 (18), s. 29–53; *Typografia to uderzenie, forma, kształt, konstrukcja... Szczuka, Strzemiński, Berlewi, Hiller, czyli polska awangarda artystyczna w projektowaniu graficznym druków pierwszej połowy XX wieku w Polsce*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinantia” 16, 2018, s. 50–76; *Ku nowoczesnemu projektowaniu książki. Od prerafaelitów do Warsztatów Krakowskich*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinantia” 18, 2020, s. 49–61.

⁵ Zob. J. Ladorucki, *O potrzebie stworzenia „Słownika biograficznego ziemi łęczyckiej”*. *Ogólne zasady opracowania kompendium i jego znaczenie dla regionu*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Librorum” 22–23, 2016, nr 1–2, s. 117–129.

⁶ Zob. J. Ladorucki, *Lepkie, brudne cukierki... Zapomniana żydowska literatura z miasta Łodzi* [recenzja], „Literatura i Kultura Popularna” 23, 2017, s. 229–233; J. Ladorucki, *Biblioteki i wypożyczalnie książek w Łodzi*, [hasło w:] *Słownik kultury literackiej Łodzi do 1939 r.*, red. K. Badowska et al., Łódź 2022, s. 49–55; J. Ladorucki, *Księgarnie łódzkie*, [hasło w:] *Słownik kultury literackiej Łodzi do 1939 r.*, s. 175–180.

z nim zażyłość. I takie właśnie, wręcz rodzinne więzy łączyły Jacka Ladoruckiego z jego mentorem. Po śmierci profesora razem z dr Magdaleną Rzadkowolską, również doktorantką profesora, uhonorowali go, redagując wieloautorską monografię *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*⁷. W autorze *Papierowego bandyty* Jacek cenił nie tylko mądrość, erudycję, ale również poczucie humoru. Gdy jeden z autorów przekazał do wspomnianej monografii artykuł *Kultura czytelnicza Camonii. Żart bibliologiczny na podstawie „Miasta śniących książek” Waltera Moersa*⁸, Jacek skwitował to słowami: „normalnie takiego tekstu bym nie przyjął, ale wiem, że Duninowi by się on spodobał”.

Jacek Ladorucki poświęcił Januszowi Duninowi także inne swoje teksty. Przygotował choćby obszerny wywiad-rzekę *„Pozostawałem w kręgu książki”... Rozmowy z profesorem Januszem Duninem o bibliologii, medioznawstwie i zwyczajnym życiu*⁹, a także nowe wydanie znakomitej rozprawy profesora *Rozwój cech wydawniczych polskiej książki literackiej XIX–XX wieku*¹⁰.

Przez długi czas rozważał pomysł napisania książki o swoim promotorze, z zamiarem autorskiego rozwinięcia podejmowanych przez profesora tropów badawczych¹¹. Uważał, że sedno uprawiania bibliologii tkwi właśnie w antropologicznych rozważaniach o książce, traktowaniu jej jako medium, narzędzie komunikacji międzyludzkiej. Był zdania, że znacznie ciekawiej jest pisać o istnieniu książki jako artefaktu wytworzonego przez człowieka, o jej obiegu, zwłaszcza popularnym, jej relacji z czytelnikiem — badać po prostu kulturowy fenomen książki¹². Zdecydowanie „nie po drodze” było Jackowi z naukami o informacji i z takimi gałęziami nauki o książce jak na przykład bibliometria, choć już rynek wydawniczy i księgarski (ujęty w dane statystyczne, liczby i osiągnięcia) śledził i badał z uwagą oraz pasją. Choć ostatecznie odwiedziono go od napisania książki, żałował, że nie zrealizował zamiaru monograficznego upamiętnienia Dunina — ukochanego mistrza, którego duchowym i intelektualnym spadkobiercą niewątpliwie się czuł.

⁷ Zob. *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*, red. J. Ladorucki, M. Rzadkowolska, Łódź 2009.

⁸ Zob. R. Kępa, *Kultura czytelnicza Camonii. Żart bibliologiczny na podstawie „Miasta śniących książek” Waltera Moersa*, [w:] *ibidem*, s. 428–452.

⁹ Zob. J. Dunin, J. Ladorucki, *Pozostawałem w kręgu książki... Rozmowy z profesorem Januszem Duninem o bibliologii, medioznawstwie i zwyczajnym życiu*, Łódź 2007.

¹⁰ Zob. J. Dunin, *Rozwój cech wydawniczych polskiej książki literackiej XIX–XX wieku*, oprac. i wstęp J. Ladorucki, Łódź 2018.

¹¹ Por. J. Ladorucki, *Janusz Dunin: badacz osobny. Uwagi o cechach metody naukowej i bibliologii otwartej uczonego*, „Roczniki Biblioteczne” 57, 2013, s. 103–112; J. Ladorucki, *Antropologiczne wątki bibliologii Janusza Dunina*, [w:] *Oblicza współczesnej bibliologii. Konteksty i transgresje*, red. G. Czapiński, Z. Gruszka, J. Ladorucki, Warszawa–Łódź 2014, s. 455–469.

¹² Ostatecznie, po zmianach w podziale dyscyplin, nie mogąc przypisać się do bibliologii jako dyscypliny naukowej, zadeklarował swoją aktywność naukową i publikacyjną w ramach nauk o kulturze i religii.

Jako szczerzy admirator profesora Dunina oraz jego sposobu widzenia obowiązków nauki i funkcjonowania w życiu uczelnianym Jacek Ladorucki z przykrością obserwował korporacyjne trendy w nauce, z niechęcią przystawał na zmiany organizacji pracy akademickiej, wymagające redagowania coraz bardziej szczegółowych sylabusów, systematyzowania osiągnięć w wykazach i poddawania ich ocenie i punktacji. Dobrze czuł się w gronie badaczy-humanistów, którzy naukę i dociekania naukowe traktowali podobnie jak on — sumiennie, rzetelnie, z polotem, ale także jako przygodę intelektualną niedającą się „upychać” w zestawieniach i tabelach.

Część swojej myśli naukowej poświęcił także założycielowi Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, profesorowi Janowi Muszkowskiemu¹³. Jedną z publikacji uważanych przez niego za ważniejsze była także książka „*Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu*”... *Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*¹⁴, w której jako „absolwent katedry założonej przez J. Muszkowskiego podjął wyzwanie skomponowania opowieści o życiu trudnym i ciekawym jednej z najbliższych osób profesora”¹⁵.

Był jednym z wielu autorów redagowanego w Katedrze Informatologii i Bibliologii *Słownika pracowników książki polskiej*¹⁶.

Jako wykładowca cieszył się uznaniem i sympatią kolejnych roczników studentów. Wypracował własne metody prowadzenia interesujących zajęć dydaktycznych z licznych przedmiotów takich jak: Nauki o komunikowaniu; Inicjatywy kulturalne w społecznościach lokalnych; Społeczeństwo informacji i wiedzy; Teoria i historia kultury; Estetyka typograficzna książki I połowy XX wieku; Czytelnictwo; Współczesny rynek wydawniczy i księgarski; Sztuka książki. Ukształtowanie typograficzne polskiej książki literackiej na przełomie XIX i XX w.; Metodologia badań czytelnictwa i potrzeb użytkowników.

W ramach zajęć związanych z typografią i sztuką książki zapraszał studentów i chętnych kolegów-wykładowców na interesujące wycieczki do Muzeum Papieru i Druku oraz Muzeum Książki Artystycznej, z którymi współpracował. Z właścicielami Muzeum Książki Artystycznej pozostawał w stosunkach przyjacielskich.

¹³ Por. J. Ladorucki, *System książki Jana Muszkowskiego*, [w:] *Jan Muszkowski — ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*, red. Z. Gruszka, G. Czapnik, J. Ladorucki, Łódź-Warszawa 2014, s. 33–43.

¹⁴ J. Ladorucki, *Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu... Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*, Łódź 2016.

¹⁵ M. Bańkowska, *Recenzja: Jacek Ladorucki, Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu... Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2016, 180 ss. [recenzja], „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 27, 2018, nr 2, s. 117, <https://tiny.pl/zyxcdrnz>.

¹⁶ Zob. J. Ladorucki, *Borowski Wacław*, [hasło w:] *Słownik pracowników książki polskiej: Suplement IV*, red. M. Rządkiwska, H. Tadeusiewicz, A. Walczak-Niewiadomska, Warszawa 2016, s. 29–30; *Gardzielewski Zygfryd*, [hasło w:] *ibidem*, s. 67–68; *Muszkowski Krzysztof*, [hasło w:] *ibidem*, s. 173.

Był jedną z osób, które powołały do życia Studenckie Koło Naukowe Bibliotekoznawców, a w latach 1999–2008 objął funkcję opiekuna koła. Pod jego czujnym okiem studenci podejmowali się interesujących przedsięwzięć naukowych, ale też działań na rzecz społeczności Katedry, obejmujących chociażby redagowanie (przez lata) gazetki „Sygnatura Nieczytelna”. Mogli zawsze liczyć na interesujące spotkania, rozwijające wyjazdy, inspirujące inicjatywy. Za pracę dydaktyczną w 2013 roku Jackowi przyznano nagrodę zespołową pierwszego stopnia rektora Uniwersytetu Łódzkiego.

Jacek Ladorucki brał czynny udział w życiu uczelni. W latach 2015–2017 był opiekunem praktyk naukowych w Katedrze. Na Wydziale Filologicznym brał udział w pracach Wydziałowej Komisji Oceniającej, Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia Wydziału Filologicznego; był koordynatorem ds. współpracy między Wydziałem Filologicznym UŁ a Narodowym Uniwersytetem „Politechnika Lwowska”. W latach 2014–2017 realizował się jako wykładowca organizowanej przez Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ Letniej Szkoły Języka i Kultury Polskiej.

Był aktywnym członkiem NSZZ „Solidarność” na Uniwersytecie Łódzkim, a w ostatnich latach delegatem na zakładowe zebranie delegatów NSZZ „Solidarność” UŁ, przewodniczącym Koła Filologii i członkiem komisji rewizyjnej związku.

Uczestniczył także w licznych przedsięwzięciach pozauczelnianych. W latach 2008–2012 był wykładowcą Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile, w którym prowadził warsztaty i szkolenia z zakresu metod upowszechniania czytelnictwa i wiedzy o książce dla nauczycieli i nauczycieli-bibliotekarzy. W Programie operacyjnym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Wydarzenia artystyczne/Sztuki wizualne” (2008–2010) zasiadał w jury kolekcji „Polska książka artystyczna z przełomu XX i XXI wieku” fundacji Correspondance des Arts. Udzielał się w pracach — i zasiadał w zarządzie — Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki czy Fundacji „Ocalić od zapomnienia”.

Przez kilka lat pracował także w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi. Urozmaicał działania biblioteki, organizując różnorodne wydarzenia. Do jednej z ważniejszych i ciekawszych inicjatyw, które tam podjął, z całą pewnością zaliczyć można konferencję: „Czytać — jak to łatwo powiedzieć!” *Kultura czytania dorosłych Polaków na początku XXI wieku* przeprowadzoną 10 grudnia 2018 roku. Zgromadziła ona wówczas w gmachu biblioteki grono znakomitych fachowców, ekspertów badań czytelnictwa i rynku książki¹⁷.

¹⁷ Wystąpili wówczas: Janusz Kostecki (Instytut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej) z referatem *O podstawowych zasadach prowadzenia sondażowych badań nad czytelnictwem książek, czyli co wpływa na uzyskane wyniki*; Roman Chymkowski (Instytut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej, Instytut Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego): *Jak czytać wyniki badań czytelnictwa? Kilka uwag o metodzie*; Paweł Waszczyk (Biblioteka Analiz): *Książka elektroniczna i e-czytelnictwo w Polsce*;

Jako współorganizator obchodów stulecia biblioteki przygotował niezwykle staranne wydanie książki *Biblioteka publiczna w przestrzeni społecznej. Księga jubileuszowa z okazji 100-lecia działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi*¹⁸, gromadzącej teksty ponad trzydziestu autorów. Opracował też dokumentację, na podstawie której biblioteka otrzymała odznaczenie Instytutu Pamięci Narodowej „Świadek historii”.

W skład dorobku naukowego Jacka Ladoruckiego wchodzi także wystąpienia na wielu konferencjach naukowych oraz ponad setka publikacji. Jako obszary swoich zainteresowań badawczych wymieniał interdyscyplinarne pogranicze bibliologii, czytelnictwo i eksploatację książki, historię i metody nauki o książce, rynek książki, typologię książki. Za pracę naukowo-badawczą kilkakrotnie otrzymał indywidualną nagrodę II stopnia rektora Uniwersytetu Łódzkiego.

Niewątpliwie ważną częścią zainteresowań i życia naukowego Jacka Ladoruckiego była literatura i kultura popularna. To zapewne pokłosie relacji mistrz-uczeń między nim i profesorem Januszem Duninem, uważanym wszak za jednego z prekursorów badań nad tym obszarem w Polsce. Jedne z pierwszych naukowych spostrzeżeń na tym polu Ladorucki opublikował jeszcze jako asystent przed obroną doktorską. Z tym wycinkiem jego zainteresowań wiązały się też jego wystąpienia na popularnonaukowych festiwalach baśni¹⁹ czy konferencjach naukowych współorganizowanych podczas Międzynarodowego Festiwalu Kryminału przez Uniwersytet Wrocławski²⁰.

Za każdym razem niecierpliwie i z radością czekał na doroczny udział w zamkniętych konferencjach badaczy literatury i kultury popularnej organizowanych w Wiśle przez Pracownię Literatury i Kultury Popularnej oraz Nowych Mediów (Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego). Spotkania w uczestniczącym w nich gronie naukowców cenił sobie bodaj najwyżej ze wszystkich przedsięwzięć konferencyjnych. Do prezentowanych w ich trakcie referatów dr. Ladoruckiego należą: *Audiosfera — od monofonicznych nagrań do dźwięku binaturalnego. Książka na ucho w przestrzeni współczesnej kultury*; „*Modlitwy nie*

Włodzimierz Albin (Polska Izba Książki): *Czytanie i kupowanie książek oraz korzyści wynikające z badań dla wydawców książek w Polsce*; Waldemar Izdebski (Polskie Badania Czytelnictwa): *Uwarunkowania socjologiczne czytelnictwa prasy jako przejaw kapitału kulturowego*; Jacek Ladorucki (Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, Uniwersytet Łódzki): *Czytać — jak to łatwo powiedzieć! Refleksje humanisty nad współczesnymi formami kontaktu z książką*. Teksty te i kilka innych dr Ladorucki planował opublikować w tomie pokonferencyjnym. Do publikacji jednak nie doszło z przyczyn od niego niezależnych.

¹⁸ Zob. *Biblioteka publiczna w przestrzeni społecznej. Księga jubileuszowa z okazji 100-lecia działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi*, red. J. Ladorucki, Łódź 2017.

¹⁹ Pokłosiem tych działań była publikacja *Festiwal baśni. Materiały naukowo-dydaktyczne dla nauczycieli, bibliotekarzy i pracowników kultury*, red. J. Ladorucki, Konin 2013.

²⁰ Międzynarodowy Festiwal Kryminału, 30.05.–5.06.2016, sesja naukowa „Szekspirowskie tropy w kryminale”, referat: „*Chłopcy z Węgierki*” — *od miłości plebejskiej po zbrodnię szekspirowską. Historia do posłuchania i wciąż do opisanie*.

tylko dla kierowców” — audiobooki religijne i modlitewne na rynku dóbr kulturowych. Rozważania te znalazły swoje miejsce między innymi w publikacji *Fonosfera i teatr wyobraźni. Literatura do słuchania w przestrzeni współczesnej kultury*²¹.

W czerwcu 2023 roku uczestniczył w dwóch konferencjach. Drugiego czerwca w czasie konferencji „Urodzony Zygmunt Krasiński” przedstawił opracowany razem z Pawłem Podnieślińskim referat pod tytułem *Komercyjne katalogi aukcyjne jako dokumenty odbioru i zbiorowej recepcji dorobku Zygmunta Krasińskiego*.

Czternastego czerwca po raz ostatni wystąpił na konferencji „Literatura i kultura popularna: analizy, interpretacje, konteksty”, kolejnym ze wspominanych już, cyklicznych spotkań badaczy literatury i kultury popularnej, do grona których także z dumą się zaliczał. Jego referat pod tytułem *Historia, autorefleksja, historiografia... O potrzebie stworzenia „mapy drogowej” badań nad historiografią literatury i kultury popularnej* był jednym z otwierających konferencję.

Skutkiem, jaki chciał osiągnąć tym razem, było wypracowanie, a przynajmniej usystematyzowanie formuły, która: „opisywałaby adekwatnie to, co jest istotą dociekań i co stanowi podstawowe kategorie badawcze” w zakresie kultury popularnej. W abstrakcie referatu tak sformułował swoje zamierzenia:

Celem referatu jest postawienie szeregu pytań dotyczących tego, jak kształtowała się wiedza o kulturze popularnej w okresie po 1945 roku w Polsce. Wiedza o kulturze popularnej od początków swojej obecności w naukowych dyskusjach naznaczona była próbami określenia własnego obszaru badawczego i tożsamości. Proces formowania się zakresu badań kultury popularnej/masowej to początki XX wieku i tacy badacze, jak Jan Stanisław Bystron czy Stefan Żółkiewski. Ten okres był podążaniem drogą ku wykluczeniom poszczególnych dziedzin, które stopniowo się usamodzielniały w kompleksach nauk humanistycznych i społecznych. Tak powstały etnologia i antropologia kulturowa i inne. Była to więc wędrówka *via negativa*, na której stopniowo zawężała się i uwyrażniała ścieżka znawstwa w zakresie kultury popularnej. Na drodze ekskluzji szeregu zagadnień badawczych wyłoniło się wiele systemów wiedzy humanistycznej. Czytając listy wystąpień kolejnych edycji konferencji *Literatura i kultura popularna* można zauważyć, iż potrzebna jest formuła, która opisywałaby adekwatnie to, co jest istotą dociekań i co stanowi podstawowe kategorie badawcze. Powyższe uwagi mają o tyle istotne znaczenie, że współczesna subdyscyplina określana jako „kultura popularna” wciąż negocjuje, czym jest *doxa* dyscyplin.

Na niwie naukowej — bibliolog i bibliofil. W życiu prywatnym — biblioman. Na zdjęciach — najczęściej wśród książek.

W kręgu przyjaciół wierny zasadzie „jeden za wszystkich, wszyscy za jednego”.

Jak przyznaje dr hab. Adam Mazurkiewicz — Jacek nigdy się nie złościł, był albo uśmiechnięty, albo poważny. Nawet w krytycznych sytuacjach zachowywał kulturę rozmowy.

²¹ Zob. J. Ladorucki, *Fonosfera i teatr wyobraźni. Literatura do słuchania w przestrzeni współczesnej kultury*, [w:] *Literatura i kultura popularna. Między tradycją a nowatorstwem*, red. A. Gemra, Wrocław 2016, s. 116–128.

Lubił podróże, najczęściej „do ciepłych krajów”, choć nie gardził wyjazdami „po sąsiedzku”: na Litwę, do Czech, skąd po powrocie zwykle zżymał się na brak kultury jazdy na polskich drogach. Zachwycał się Lwowem.

Osierocił sześciolatniego synka — a tak bardzo cieszył się na towarzyszenie mu w dorastaniu, przekazywanie pasji i miłości do książek. Kompletował księgozbiór literatury i klasyki dla dzieci, pragnąc rozbudzić w swoim dziecku czytelniczego ducha i zamiłowanie do literatury.

Odszedł człowiek życzliwy, kontaktowy, towarzyski, zawsze pomocny, ale także niewątpliwie niepokorny i — w przekonaniu o własnej racji — nieustępliwy.

Pozostanie w pamięci wielu i wielu z nas będzie Go brakować.

Bibliografia

Teksty literackie

Barańczak S., *Widokówka z tego świata, Wiersze zebrane*, Wydawnictwo a5, Kraków 2006, s. 361.

Jacek Ladorucki — artykuły w czasopismach i monografiach wieloautorskich

Ladorucki J., *Antropologiczne wątki bibliologii Janusza Dunina*, [w:] *Oblicza współczesnej bibliologii. Konteksty i transgresje*, red. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego–Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Łódź-Warszawa 2014, s. 455–469.

Ladorucki J., *Book as an Art Object: A Few Comments on the Collection “Polish Art Book at the Turn of the 20th Century”*, [w:] *Around the Book, the Library and Information: The Present State – Challenges – Prospects. Studies and Essays*, red. M. Juda, A. Has-Tokarz, R. Malesa, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, s. 47–59.

Ladorucki J., *Brulion — od kontrkultury po aktywną walkę o czytelnika*, [w:] *Kraków–Lwów. Książki – czasopisma – biblioteki*, red. H. Kosętko, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2005, s. 606–617.

Ladorucki J., *Fonofera i teatr wyobraźni. Literatura do słuchania w przestrzeni współczesnej kultury*, [w:] *Literatura i kultura popularna. Między tradycją a nowatorstwem*, red. A. Gemra, Pracownia Literatury i Kultury Popularnej oraz Nowych Mediów (Uniwersytet Wrocławski), Wrocław 2016, s. 116–128.

Ladorucki J., *Janusz Dunin: badacz osobny. Uwagi o cechach metody naukowej i bibliologii otwartej uczonego*, „Roczniki Biblioteczne” 57, 2013, s. 103–112.

Ladorucki J., *Książka poetycka jako zagadnienie badawcze. Zarys problematyki*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum” 2005, nr 12, s. 51–68.

Ladorucki J., *Ku nowoczesnemu projektowaniu książki. Od prerafaelitów do Warsztatów Krakowskich*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinantia” 18, 2020, s. 49–61.

Ladorucki J., „*Lepkie, brudne cukierki...*” *Zapomniana żydowska literatura z miasta Łodzi*, „Literatura i Kultura Popularna” 23, 2017, s. 229–233.

- Ladorucki J., *O potrzebie stworzenia „Słownika biograficznego ziemi łęczyckiej”. Ogólne zasady opracowania kompendium i jego znaczenie dla regionu*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 22–23, 2016, nr 1–2, s. 117–129.
- Ladorucki J., *Przestrzeń komunikatu artystycznego w XX-wiecznej książce poetyckiej*, [w:] *Przestrzeń informacyjna książki*, red. J. Konieczna, S. Kurek-Kokocińska, H. Tadeusiewicz, Wydawnictwo Biblioteka, Łódź 2009, s. 305–317.
- Ladorucki J., *System książki Jana Muszkowskiego*, [w:] *Jan Muszkowski — ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*, red. Z. Gruszka, G. Czapnik, J. Ladorucki, Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne, Łódź 2014, s. 33–43.
- Ladorucki J., *Typografia to uderzenie, forma, kształt, konstrukcja... Szczuka, Strzemiński, Berlewi, Hiller, czyli polska awangarda artystyczna w projektowaniu graficznym druków pierwszej połowy XX wieku w Polsce*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinantia” 16, 2018, s. 50–76.
- Ladorucki J., *W stronę dynamiki książki. Multimedialne aspekty typografii futurystycznej w Polsce międzywojennej*, [w:] *Książka i technologie*, red. D. Kuźmina, M. Ochmański, Wydawnictwo Aspra, Warszawa 2016, s. 109–122.
- Ladorucki J., *Wybrane polskie serie poetyckie i wydania wzorcowe poezji dla uczniów i nauczycieli do 1939 roku. Aspekty edytorskie i kulturowe*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 10, 2017, nr 1 (18), s. 29–52.

Jacek Ladorucki — hasła słownikowe

- Ladorucki J., *Biblioteki i wypożyczalnie książek w Łodzi*, [hasło w:] *Słownik kultury literackiej Łodzi do 1939 r.*, red. K. Badowska, T. Cieślak, D. Dekiert, K. Kołodziej, M. Kucner, K. Pietrych, K. Radziszewska, A. Warda, E. Wiatr, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2022, s. 49–55.
- Ladorucki J., *Borowski Waclaw*, [hasło w:] *Słownik pracowników książki polskiej: Suplement IV*, red. M. Rzadkowolska, H. Tadeusiewicz, A. Walczak-Niewiadomska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2016, s. 29–30.
- Ladorucki J., *Gardzielewski Zygfryd*, [hasło w:] *Słownik pracowników książki polskiej: Suplement IV*, red. M. Rzadkowolska, H. Tadeusiewicz, A. Walczak-Niewiadomska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2016, s. 67–68.
- Ladorucki J., *Księgarnie łódzkie*, [hasło w:] *Słownik kultury literackiej Łodzi do 1939 r.*, red. K. Badowska, T. Cieślak, D. Dekiert, K. Kołodziej, M. Kucner, K. Pietrych, K. Radziszewska, A. Warda, E. Wiatr, Kultura Literacka Łodzi, Łódź 2022, s. 175–180.
- Ladorucki J., *Muszkowski Krzysztof*, [hasło w:] *Słownik pracowników książki polskiej: Suplement IV*, red. M. Rzadkowolska, H. Tadeusiewicz, A. Walczak-Niewiadomska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2016, s. 173.

Jacek Ladorucki — publikacje pod redakcją

- Biblioteka publiczna w przestrzeni społecznej. Księga jubileuszowa z okazji 100-lecia działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi*, red. J. Ladorucki, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka J. Piłsudskiego, Łódź 2017.
- Festiwal baśni. Materiały naukowo-dydaktyczne dla nauczycieli, bibliotekarzy i pracowników kultury* [+DVD], red. J. Ladorucki, Centrum Kultury i Sztuki, Konin 2013.
- Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*, red. J. Ladorucki, M. Rzadkowolska, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2009.

Jacek Ladorucki — inne prace

- Dunin J., *Rozwój cech wydawniczych polskiej książki literackiej XIX–XX wieku*, oprac. i wstęp J. Ladorucki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018.
- Dunin J., Ladorucki J., *Pozostawałem w kręgu książki... Rozmowy z profesorem Januszem Duninem o bibliologii, medioznawstwie i zwyczajnym życiu*, Wydawnictwo WSHE, Łódź 2007.
- Ladorucki J., *Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu... Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*, wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.

Opracowania

- Bańkowska M., *Jacek Ladorucki, Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu... Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2016, 180 ss. [recenzja], „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 27, 2018, nr 2, s. 117–120, <https://czasopisma.uni.lodz.pl/librorum/article/view/4105/3554>.
- Brzuska-Kępa A., *Dr Jacek Ladorucki (1970–2023)*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 36, 2023, nr 1, s. 129–133, <https://czasopisma.uni.lodz.pl/librorum/article/view/18939>.